

# **Maatschappelijke rol sportverenigingen**

Verenigingsmonitor Tilburg 2009

in opdracht van de Gemeente Tilburg

**Janine van Kalmthout  
Caroline van Lindert**

© *W.J.H. Mulier Instituut*  
*'s-Hertogenbosch, oktober 2009*

*W.J.H. Mulier Instituut  
Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 188  
5201 AD 's-Hertogenbosch*

*t 073-6126401  
f 073-6126413  
e [info@mulierinstituut.nl](mailto:info@mulierinstituut.nl)  
i [www.mulierinstituut.nl](http://www.mulierinstituut.nl)*

## Inhoudsopgave

<b>1.</b>	<b>Inleiding</b>	<b>5</b>
1.1	Doelstelling en onderzoeksvragen	6
1.2	Opzet en meetinstrumenten	7
<b>2.</b>	<b>Subsidie</b>	<b>9</b>
2.1	Bekendheid en gebruik subsidiemogelijkheden	9
2.2	Tevredenheid subsidiemogelijkheden	11
<b>3.</b>	<b>Nevenactiviteiten en maatschappelijke inzet</b>	<b>13</b>
3.1	Nevenactiviteiten	13
3.2	(Maatschappelijke) initiatieven	15
3.3	Maatschappelijke rol van verenigingen	17
<b>4.</b>	<b>Accommodatiegebruik</b>	<b>21</b>
4.1	Gemeentelijke accommodaties huren	21
<b>5.</b>	<b>Organisatie en beleid</b>	<b>25</b>
5.1	Kader	25
5.2	Knelpunten	26
5.3	Beleidsambities	28
<b>6.</b>	<b>Samenstelling ledenbestand</b>	<b>31</b>
6.1	Omvang en opbouw ledenbestand	31
6.2	Type verenigingssporters	32
<b>7.</b>	<b>Conclusies</b>	<b>35</b>
7.1	Sportsubsidieregeling	35
7.2	Maatschappelijk actieve verenigingen	36
	<b>Bijlage I</b>	<b>39</b>
	<b>Bijlage II</b>	<b>41</b>



## 1. Inleiding

In de kadernota 'Niemand Buitenspel' heeft de gemeente Tilburg haar sportambities voor de komende jaren geformuleerd. Was de voorgaande beleidsperiode (2001-2006) nog gericht op het op peil brengen van de kwaliteit en kwantiteit van de sportaccommodaties in Tilburg, in de beleidsperiode vanaf 2007 staat participatie centraal. Het doel is zoveel mogelijk inwoners te stimuleren een sportief actief leven te leiden, zodat Tilburg uitgroeit tot een echte sportstad. Vooral groepen met een achterstand in de deelname aan sport en bewegen, zoals jeugd en jongeren, ouderen, mensen met een handicap en allochtone inwoners van de stad, krijgen extra aandacht. Een vraaggericht sport- en beweegaanbod is het streven, zodat iedere Tilburger daar kan sporten of bewegen waar hij of zij dat wil. Dit vindt de gemeente belangrijk, omdat door te sporten en te bewegen mensen elkaar ontmoeten en meer begrip voor elkaar krijgen, wat de integratie versterkt. De komende jaren heeft de gemeente structureel extra middelen vrijgemaakt voor het behalen van de ambities met sport.

De sportverenigingen in Tilburg krijgen in het sportbeleid een speciale rol toegedicht. Verenigingen zijn voor veel sporters dé plek om te sporten en te bewegen, te ontmoeten en te presteren. De gemeente wil sportverenigingen daarom ondersteunen bij het ontwikkelen van een passend en innovatief sportaanbod voor verschillende doelgroepen, en tevens helpen om knelpunten of zwakke plekken binnen de vereniging aan te pakken.

De bestaande subsidieregeling van de gemeente is er onder andere op gericht sportverenigingen in staat te stellen om de gewenste toename in de sportdeelname te bereiken en de kwaliteit van de verenigingen en het sportaanbod te verbeteren. De gemeente Tilburg past voor sportverenigingen een sportstimuleringsregeling toe, bestaande uit twee varianten. Sportverenigingen met een aanbod voor jeugdleden in de leeftijd van 4 tot en met 17 jaar komen in aanmerking voor een zogenaamde 'basissubsidieregeling', die zij voor ieder jeugdlid ontvangen. Deze subsidie is bedoeld om de sport- en beweegactiviteiten voor de jeugd betaalbaar te houden. Uit de nota 'Niemand Buitenspel' blijkt dat sportverenigingen over het algemeen tevreden zijn over deze regeling. Daarnaast bestaat er een 'Plussubsidieregeling'. Hiervoor kunnen verenigingen in aanmerking komen wanneer zij extra actief zijn voor de doelgroepen jeugd, ouderen of mensen met een beperking. De voorwaarden zijn dat sportverenigingen onder andere een sportcoördinator voor de doelgroep aanstellen en aan minimaal twee projecten van de gemeente meewerken, zoals naschoolse activiteiten, Meedoen allochtone jeugd door sport en buurtsport. In de nota komt naar voren dat zich bij deze subsidieregeling knelpunten voordoen. Het controleren van het aantal en de kwaliteit van de activiteiten die verenigingen organiseren blijkt lastig.

In de kadernota wordt aangegeven, dat de gemeente Tilburg een nieuwe subsidieregeling wil ontwikkelen die het mogelijk maakt om de kwaliteit van de activiteiten die de sportverenigingen leveren zorgvuldig met hen af te stemmen en te controleren.

De gemeente Tilburg heeft zich in de kadernota uitgesproken voor een onderzoek naar de sportsubsidies en -tarieven. Voor de gemeente is het van belang sportverenigingen goede financiële mogelijkheden te bieden om sportdeelname te stimuleren en kwaliteit van het aanbod te verbeteren. De vraag is op welke manier of met welk instrumentarium sportverenigingen het beste in staat zijn om aan de verwachtingen van de gemeente te voldoen. De gemeente ziet

sportverenigingen graag een bijdrage leveren aan één van de volgende vijf maatschappelijke doelen:

1. het vergroten van de participatie (in of via sport en bewegen);
2. het creëren van arbeidsplaatsen rondom sportverenigingen;
3. integratie van minderheden;
4. bevordering van de volksgezondheid;
5. verbetering van de leefbaarheid van achterstandswijken.

Dit kan beter als verenigingen daartoe op een goede manier worden ondersteund door middel van de juiste financiële prikkels. In de nota wordt gesproken over problemen bij de controle van kwantiteit en kwaliteit van de activiteiten van sportverenigingen met betrekking tot de Plussubsidieregeling. De indruk bestaat dat er een mismatch is tussen de maatschappelijke doelen die de gemeente met sport wil nastreven en het instrumentarium dat de gemeente ter beschikking heeft om sportverenigingen te stimuleren maatschappelijk actief te zijn. De gemeente heeft de indruk dat de middelen die nu bij sportverenigingen worden ingezet onvoldoende zijn om sportverenigingen daadwerkelijk in staat te stellen een maatschappelijke rol te vervullen en bij te dragen aan het bereiken van één van de bovengenoemde doelen.

## 1.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het Mulier Instituut is gevraagd een onderzoek te doen naar de effectiviteit van de sportsubsidies. Daarbij is er vanuit gegaan dat het onderzoek vooral gericht moet zijn op de sportstimuleringsregeling voor sportverenigingen. De wens is om met de uitkomsten van het onderzoek input te kunnen leveren aan het wijzigen dan wel verbeteren van de sportsubsidieregeling, zodat sportverenigingen ‘direct’ in staat worden gesteld om de participatie van zoveel mogelijk Tilburgers aan sport en bewegen te stimuleren en een bijdrage te leveren aan maatschappelijke doelen.

Het onderzoek is gericht op de vraag in hoeverre sportverenigingen in staat (willen en kunnen) zijn om een bijdrage te leveren aan maatschappelijke doelen en in hoeverre zij zich door de gemeente ondersteund voelen in die taak.

Voor het onderzoek is de volgende doelstelling geformuleerd:

*Inzicht verkrijgen in de mate waarin Tilburgse sportverenigingen maatschappelijk actief (willen en kunnen) zijn en de wijze waarop de gemeentelijke sportsubsidieregeling voor sportverenigingen daarin een rol speelt, teneinde input te leveren voor het bijstellen dan wel verbeteren van de sportsubsidieregeling voor sportverenigingen.*

De centrale vraag van dit onderzoek luidt als volgt:

*In hoeverre zijn de sportverenigingen in Tilburg maatschappelijk actief en welke rol speelt de gemeentelijke sportsubsidieregeling daarin?*

Onderzoeksvragen:

1. In welke mate zijn sportverenigingen in Tilburg maatschappelijk actief (en kunnen en willen zij dat zijn), op welke deelterreinen c.q. doelen wordt gemikt en welke activiteiten of projecten voeren zij uit?
2. In hoeverre maken sportverenigingen gebruik van de sportsubsidieregeling, waarvoor zetten ze de subsidie in en hoe waarderen zij deze?
3. Welke randvoorwaarden zijn minimaal nodig om sportverenigingen in staat te stellen maatschappelijk actief te zijn?
4. Welke aanpassingen zijn noodzakelijk om sportverenigingen te stimuleren een (grotere) rol te laten spelen bij maatschappelijke doelen?

## 1.2 Opzet en meetinstrumenten

De doelgroep van het onderzoek bestaat uit de Tilburgse sportverenigingen. De vraag of sportverenigingen wel een bijdrage kunnen en willen leveren aan maatschappelijke doelen en hoe zij daarin het beste ondersteund kunnen worden is heel legitiem. Uit onderzoek blijkt dat verschillende factoren bij de verenigingen een rol kunnen spelen bij de wens en de capaciteiten van sportverenigingen om maatschappelijk actief te zijn. Te denken valt aan factoren als het aantal jeugdleden, het aantal allochtonen, het type sport, de grootte van de vereniging en randwoorden, zoals het hebben van een eigen accommodatie en voldoende geschikt kader.

Om antwoord te kunnen geven op de geformuleerde onderzoeksvragen zijn de volgende meetinstrumenten gebruikt.

### Verenigingsmonitor

Alle Tilburgse sportverenigingen zijn benaderd met het verzoek deel te nemen aan een webenquête. In deze vragenlijst komen algemene vragen aan de orde, waarmee een profielschets van de vereniging kan worden gemaakt. Verder zijn de onderzoeksvragen vertaald in enquêtevragen.

Het Mulier Instituut beschikt over een landelijk representatief panel van sportverenigingen, het zogenaamde Verenigingspanel. Dit panel is de basis voor de jaarlijkse Verenigingsmonitor, die het Mulier Instituut in opdracht van NOC\*NSF en met steun van het ministerie van VWS uitvoert. Daarmee wordt het mogelijk om de situatie van Tilburgse sportverenigingen op bepaalde onderwerpen te vergelijken met de landelijke situatie. Voor dit onderzoek zijn bepaalde vragen uit de landelijke Verenigingsmonitor overgenomen zodat waar mogelijk een vergelijking met het landelijke beeld kan worden gemaakt. Omdat het onderzoek voor Tilburg een specifieke onderzoeksvraag kent, zijn aanvullende vragen ontwikkeld.

In totaal zijn 168 sportverenigingen uit de gemeente Tilburg schriftelijk en per e-mail uitgenodigd voor het onderzoek. De vragenlijst is door 96 verenigingen bruikbaar ingevuld (bijlage 1), een responspercentage van 57 procent. Een indeling van deze verenigingen naar de achtergrondvariabelen grootte, accommodatiebezit en aard van de sport is te vinden in bijlage II.

Het uitvoeren van een op Tilburg toegesneden Verenigingsmonitor is niet alleen voor dit onderzoek interessant. Er kan op deze manier een begin worden gemaakt met het op systematische wijze verzamelen van gegevens over de Tilburgse sportverenigingen. Deze meting kan beschouwd worden als een zogenaamde nulmeting. Door het (bijvoorbeeld

tweejaarlijks) herhalen van de meting kan de gemeente tijdens een beleidsperiode de vinger aan de pols houden en verenigingen volgen in hun ontwikkeling.

### **Kwalitatieve verdieping**

Een schriftelijke vragenlijst levert een schat aan informatie op, maar roept ook nadere vragen op, bijvoorbeeld over de specifieke randvoorwaarden die nodig zijn om een rol te spelen bij maatschappelijke vraagstukken. Aangezien Tilburg actief is in een aantal landelijke projecten en stimuleringsregelingen, zoals BOS, BSI en Meedoen allochtone jeugd in de sport, was het zinvol enkele verenigingen te vragen naar hun ervaringen met projecten waarmee een maatschappelijk doel wordt nagestreefd.

Op twee momenten is met vertegenwoordigers van sportverenigingen diepgaander gesproken over de hiervoor genoemde punten. Allereerst is er een aparte bijeenkomst gehouden met de sportraad. Tijdens deze bijeenkomst zijn de voorlopige resultaten uit de Verenigingsmonitor gepresenteerd, is de sportsubsidieregeling besproken en is er discussie gevoerd over verbeteringen van de regeling. Vervolgens is een kringgesprek gevoerd met een selectie van sportverenigingen. Tijdens deze bijeenkomst waren vertegenwoordigers van 7 Tilburgse sportverenigingen aanwezig (omnisport, volleybal, zwemmen, atletiek, wielrennen, judo en duiken). Aan de discussie namen ook twee vertegenwoordigers van de sportraad deel.

### **Rapportage**

De verkregen resultaten uit de Verenigingsmonitor zijn geanalyseerd en gepresenteerd in dit tabellenrapport. De tabellen zijn voorzien van de nodige toelichting. De verschillende onderwerpen zijn aangevuld met de belangrijkste conclusies uit de groepsgesprekken. In hoofdstuk 2 tot en met 6 worden de resultaten behandeld. Tot slot wordt in hoofdstuk 7 teruggekeken naar de onderzoeksvragen en worden conclusies geformuleerd.



## 2. Subsidie

De gemeente Tilburg kent een aantal subsidieregelingen. Omdat iedereen de kans moet krijgen om te sporten, hanteert de gemeente Tilburg een doelgroepenbeleid. De sportverenigingen en stichtingen die zich extra inspannen voor jeugd, ouderen of mensen met een beperking kunnen daarvoor een sportstimuleringssubsidie krijgen. Dit zijn de basissubsidie (alleen jeugd) en Plussubsidie jeugd, ouderen en mensen met een beperking. Daarnaast kunnen verenigingen kadersubsidie aanvragen. Leden die een opleiding of cursus in de sport willen gaan volgen kunnen hiervoor een bijdrage in de kosten ontvangen.

De sportevenementensubsidie is bedoeld om verenigingen financieel te ondersteunen bij het organiseren van een sportevenement. Tilburgse topsporters die voldoen aan bepaalde criteria kunnen in aanmerking komen voor topsportsubsidie.

### 2.1 Bekendheid en gebruik subsidiemogelijkheden

Een groot deel van de Tilburgse sportverenigingen (86%) is op de hoogte van het bestaan van de verschillende subsidiemogelijkheden (tabel 2.1). De grote verenigingen zijn beter dan de andere verenigingen op de hoogte van de basissubsidie en de subsidie ten behoeve van een sportopleiding voor kaderleden.

**Tabel 2.1 Subsidiemogelijkheden en -gebruik (% verenigingen)**

		Totaal (n=94)	Grootte			Soort sport		
			Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=36)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=17)	Individueel (n=37)
Bekendheid subsidie- mogelijk- heden	Sportstimuleringssubsidie: basissubsidie (alleen jeugd)	69	48	68	86	74	65	73
	Sportstimuleringssubsidie: plussubsidie	60	45	60	69	63	47	65
	Sportevenementensubsidie	54	55	44	61	57	41	57
	Sportopleiding voor kaderleden vereniging	53	39	52	67	69	24	57
	Topsportsubsidie	23	19	8	36	31	12	24
	Niet op hoogte van gemeentelijke subsidie- mogelijkheden	14	23	16	6	11	24	11
Subsidiegebruik		85	67	90	94	87	92	85
Gebruikte subsidie- mogelijk- heden <sup>1</sup>	Sportstimuleringssubsidie: basissubsidie (alleen jeugd)	75	63	74	84	85	67	71
	Sportstimuleringssubsidie: plussubsidie	54	44	53	59	52	33	61
	Sportevenementensubsidie	30	44	32	25	37	17	32
	Sportopleiding voor kaderleden vereniging	30	6	37	41	44	8	29
	Topsportsubsidie	3			3		8	4

<sup>1</sup> Gepercentageerd over de verenigingen die gebruikmaken van subsidie

Van de verenigingen die op de hoogte zijn van de subsidiemogelijkheden heeft 85 procent daar de afgelopen 2 jaar ook gebruik van gemaakt (tabel 2.1).

De (middel)grote verenigingen maken vaker dan kleine verenigingen gebruik van subsidies. Als belangrijkste reden om geen gebruik te maken van subsidiemogelijkheden noemen de verenigingen (50%) het feit dat ze er geen aandacht aan besteed hebben. Een tweetal verenigingen geeft aan niet aan de criteria te voldoen. Daarnaast wordt nog genoemd: “niet nodig” en “geen zaal beschikbaar in de zomer”.

De verenigingen maken het meest gebruik van de basissubsidie (75%) (tabel 2.1). Van de topsportsubsidie wordt incidenteel gebruik gemaakt (3%). (Middel)grote verenigingen en teamsportverenigingen maken vaker dan de andere verenigingen gebruik van de subsidie voor opleiding van het kader.

Het gebruik van de basissubsidie zou nog iets omhoog kunnen aangezien 13 procent van de verenigingen met jeugdleden niet op de hoogte is van gemeentelijke subsidiemogelijkheden. Van de verenigingen met jeugdleden die wel op de hoogte zijn van de subsidiemogelijkheden maakt 8 procent geen gebruik van subsidie.

Ook uit de groepsgesprekken blijkt dat niet alle verenigingen de subsidiemogelijkheden van de gemeente volledig op hun netvlies hebben en er optimaal gebruik van maken. Alle zeven verenigingen uit het kringgesprek ontvangen subsidie voor hun jeugdleden, vijf verenigingen ontvangen subsidie voor hun kaderleden en een vereniging ontvang ook evenementensubsidie.

De Plussubsidie wordt door verenigingen voornamelijk aangevraagd voor de doelgroep jeugd (78% van de verenigingen). De doelgroep ouderen wordt door 58 procent van de verenigingen aangevraagd en voor mensen met een beperking wordt door 35 procent van de verenigingen een beroep gedaan op de Plussubsidie.

Redenen waarom verenigingen geen gebruik maken van de Plussubsidie zijn:

- |   |                |
|---|----------------|
| • Onbekendheid  | 8 verenigingen |
| • Voldoen niet aan de voorwaarden                           | 7 verenigingen |
| • Komen niet in aanmerking                                  | 6 verenigingen |
| • Wachtlijsten  | 3 verenigingen |
| • Geen ouderen of mensen met een beperking in de vereniging | 3 verenigingen |

Ook bij de redenen “niet voldoen aan de voorwaarden” en “niet in aanmerking komen” blijkt onbekendheid van verenigingen met de regeling. Verenigingen denken of verwachten dat ze niet in aanmerking komen of voldoen aan de voorwaarden maar weten dat niet altijd zeker. Zo blijkt dat de verenigingen die aangeven dat ze geen ouderen of mensen met een beperking in hun vereniging hebben wel jeugdige leden hebben en ook voor subsidie in aanmerking kunnen komen.

Het gebruik van de Plussubsidie zou omhoog kunnen, aangezien vrijwel alle verenigingen leden hebben in ten minste één van de drie genoemde doelgroepen. Verenigingen geven aan onbekend te zijn met de regeling of denken niet te voldoen aan de voorwaarden.

## 2.2 Tevredenheid subsidiemogelijkheden

De verenigingen zijn over het algemeen tevreden over de verschillende subsidieregelingen (tabel 2.2). Het meest tevreden zijn de verenigingen over de regeling sportopleiding voor kaderleden vereniging. De beide sportstimuleringssubsidies laten nog enige ontevredenheid zien.

**Tabel 2.2 Tevredenheid subsidieregelingen (% verenigingen)**

		Totaal	Grootte			Soort sport		
			Klein	Middel	Groot	Team	Semi-individueel	Individueel
Sportstimulerings- subsidie: Basis- subsidie (n=51)	(zeer) tevreden	70	60	79	70	65	100	69
	neutraal	18	10	21	19	31		5
	(zeer) ontevreden	12	30		11	4		26
Sportstimulerings- subsidie: Plus- Subsidie (n=36)	(zeer) tevreden	58	57	70	53	50	100	56
	neutraal	31	14	30	37	43		25
	(zeer) ontevreden	11	29		11	7		19
Sportevenementen- subsidie (n=21)	(zeer) tevreden	62	57	83	50	50	100	67
	neutraal	33	43	17	37	40		33
	(zeer) ontevreden	5			13	10		
Sportopleiding voor kaderleden sport- verenigingen (n=21)	(zeer) tevreden	76	100	57	85	75		88
	neutraal	24		43	15	25	100	12
	(zeer) ontevreden							

In de toelichting geven verenigingen aan dat ze over het algemeen blij zijn met de subsidies die verstrekt worden. Toch zijn er ook enkele punten van kritiek. Zo vinden enkele verenigingen het bedrag natuurlijk altijd wel hoger mag zijn. Sommige verenigingen vinden het bedrag echt te laag. Verder vinden verenigingen de onzekerheid over het toe te kennen bedrag niet prettig. Het aanvragen van een subsidie wordt door een vijftal verenigingen als tijdrovend en ingewikkeld ervaren. Een enkele vereniging geeft aan dat de voorwaarden voor subsidie wel wat ruimer zouden mogen. Dit blijkt ook uit de groeps gesprekken met sportverenigingen.

In de groeps gesprekken kwam naar voren dat de subsidie van de gemeente een welkome aanvulling is op het budget van sportverenigingen. Dit geldt zeker voor de zaalsporten, die verder op weinig andere inkomstenbronnen kunnen rekenen. Door de subsidie van de gemeente zijn zij in staat om extra activiteiten te organiseren. Om in aanmerking te komen voor Plussubsidie voor de jeugd moeten verenigingen meedoen aan een of twee projecten van de gemeente. De meeste verenigingen die aanwezig waren bij de groeps gesprekken hebben ervaring met het project Try Out Sports van de gemeente (zie ook paragraaf 3.2). Doel van dit project is Tilburgers door middel van clinics, georganiseerd door de sportverenigingen, kennis te laten maken met verschillende takken van sport. Wel werd aangegeven dat het voor een kleine vereniging moeilijk is om aan de voorwaarden voor de Plussubsidieregeling te voldoen. De wielclub bleek bijvoorbeeld niet in staat te zijn om volgens het concept van Try Out Sports kennismakingslessen te verzorgen. Door de hoge kosten van het benodigde materiaal (fietsen, helmen, ed.) kan de vereniging slechts enkele geïnteresseerden de mogelijkheid bieden om kennis te maken met de sport. Bij een groot aantal aanmeldingen stuit dit op problemen.

Hetzelfde probleem werd gevoeld door de duikvereniging. Beide verenigingen hebben nu hun eigen clinics opgezet om geïnteresseerden te laten kennismaken met de sport. Omdat dit niet volgens de voorwaarden van de gemeente is georganiseerd ontvangen zij geen subsidie. Toch kost het hen veel energie en moeite om die activiteiten op te zetten. Tijdens de bijeenkomst werd voorgesteld om de subsidie voor dit specifieke project afhankelijk te maken van de kosten van de sport.

Soms doen verenigingen niet mee aan dergelijke projecten omdat zij niet over voldoende kader beschikken. De meeste projecten moeten overdag worden uitgevoerd. Vrijwillig kader is dan dikwijls lastig te vinden.

### 3. Nevenactiviteiten en maatschappelijke inzet

Naast het reguliere sportaanbod organiseren verenigingen ook vaak andere activiteiten voor hun leden en activiteiten voor niet-leden. In dit hoofdstuk wordt allereerst gekeken naar de nevenactiviteiten van verenigingen die gericht zijn op niet-leden zoals ledenwervingsacties, open dagen, schooltoernooien, instuiven, wandelmarsen en trimlopen. Daarnaast wordt gekeken naar de deelname van verenigingen aan maatschappelijke initiatieven zoals die geformuleerd zijn door gemeente.

Al deze nevenactiviteiten geven een beeld van de maatschappelijke rol die verenigingen nog meer invullen naast hun primaire (maatschappelijke) functie, namelijk het aanbieden van sportmogelijkheden en het bevorderen van sportbeoefening.

#### 3.1 Nevenactiviteiten

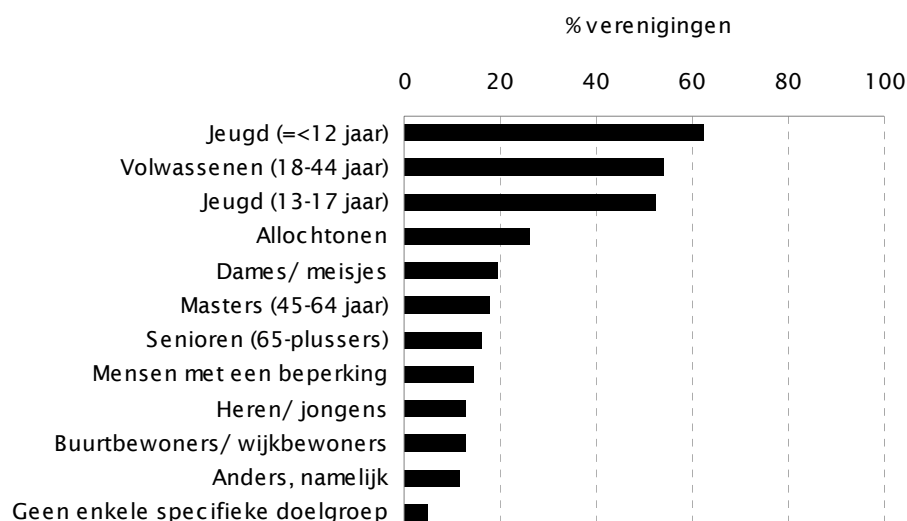
Driekwart van de verenigingen (76%) heeft het afgelopen jaar (seizoen) (sport)activiteiten georganiseerd waarbij deelname openstond voor niet-leden (tabel 3.1). Landelijk is dit 72 procent van de verenigingen (Kalmthout, De Jong en Lucassen, 2009). Tweederde van de verenigingen heeft het afgelopen jaar (seizoen) speciale activiteiten ontplooid om nieuwe leden te werven (tabel 3.1) (landelijk 51 procent).

**Tabel 3.1 Nevenactiviteiten (% verenigingen)**

	Totaal (n=93)	Grootte			Accommodatie bezit		Aard van de Sport	
		Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=36)	Eigen (n=51)	Geen (n=42)	Binnen- sport (n=33)	Buiten- sport (n=57)
Nevenactiviteiten niet-leden	76	65	76	86	80	71	73	77
Ledenwervingsactiviteiten	66	48	84	67	65	67	73	60
Introductie								
Niet actief	39	52	32	33	43	44	39	53
nieuwe sport- activiteiten								
Actief	46	23	48	64	40	37	47	31
N.v.t.	15	26	20	3	17	19	14	16

De grote verenigingen organiseren iets vaker activiteiten waar ook niet-leden aan kunnen deelnemen. Ook zijn de (middel)grote verenigingen wat actiever in het organiseren van ledenwervingsactiviteiten (tabel 3.1). De belangrijkste doelgroep waar de verenigingen zich op richten zijn de jongeren tot en met 12 jaar, gevolgd door jeugd (13-17 jaar) en volwassenen (18 - 44 jaar) (figuur 3.1).

**Figuur 3.1 Doelgroepen ledenwervingsacties**



In de categorie anders noemen verenigingen ook studenten en leden voor een bepaalde afdeling binnen de verenigingen. Een enkele vereniging richt zich met wervingsacties niet op een specifieke doelgroep.

Uit de groepsgesprekken met verenigingen blijkt dat het inherent is aan een sportvereniging dat zij openstaat voor nieuwe leden en ledenwervingsacties organiseren. Er wordt wel bewust gekozen voor een bepaalde doelgroep. Zo richt een atletiekvereniging zich bewust op mensen met een handicap en ontvangt daarvoor ook Plussubsidie. Deze subsidie wordt ook speciaal voor deze doelgroep gereserveerd, zodat de groep ‘zijn eigen broek op kan houden’. Atletiek en judo zetten zich vervolgens ook in voor het binnenhalen van allochtone leden. Dit proces heeft echter een lange adem. Er is veel kader voor nodig en het rendement is soms laag. Dit is voor andere verenigingen een reden om zich juist niet op die doelgroep te richten. Er wordt aangegeven dat het ook bij de cultuur of de aard van de sport moet passen. Bij hockey en tennis zijn er bijvoorbeeld weinig allochtone leden te vinden en wordt er ook geen bijzondere aandacht aan besteed. Het werven van nieuwe leden blijkt niet voor iedereen prioriteit te hebben. Voor de wielervedstrijdclub is het binnenhalen van grote groepen nieuwe leden geen prioriteit, omdat deze vereniging wedstrijdgeoriënteerd is. Nieuwe leden kunnen uiteraard kennismaken met de sport, maar moeten wel de ambitie hebben om wedstrijden te rijden. Bovendien beschikt de club over een beperkt aantal leenfietsen voor beginners, zodat er ook beperkingen zijn in het aantal leden dat vrijblijvend kan kennismaken.

Voor het behoud van leden en het werven van nieuwe leden kan het voor een vereniging belangrijk zijn om de bestaande activiteiten uit te breiden en/of aan te passen. Bijna de helft van de verenigingen (46%) is actief bezig met het introduceren van nieuwe sport- en spelactiviteiten (tabel 3.1) (vergelijk landelijk 49 procent). De (middel)grote verenigingen zijn hier vaker mee bezig dan de kleine verenigingen. De kleine verenigingen geven vaak aan dat dit niet voor hen van toepassing is.

Verenigingen hebben enkele situaties voorgelegd gekregen. In tabel 3.2 staat per situatie weergegeven voor welk percentage van de verenigingen de situatie ‘grotendeels’ of ‘helemaal’ van toepassing is.

**Tabel 3.2 Opkomst activiteiten (% verenigingen helemaal/grotendeels van toepassing)**

	Totaal (n=91)	Grootte			Soort sport		
		Klein (n=30)	Middel (n=25)	Groot (n=36)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=17)	Individueel (n=35)
De opkomst bij trainingen, instuiven, toernooien en dergelijke is hoog	78	73	67	89	94	59	74
Georganiseerde nevenactiviteiten worden over het algemeen goed bezocht	58	52	52	67	80	38	51

Sportactiviteiten worden over het algemeen goed bezocht, de reguliere sportactiviteiten beter (78%) dan de nevenactiviteiten (58%) (vergelijk landelijk respectievelijk 67 en 59 procent). Bij grote verenigingen en teamsportverenigingen is vaker sprake van een hoge opkomst bij activiteiten.

### 3.2 (Maatschappelijke) initiatieven

Twee derde van de verenigingen (63%) heeft de afgelopen 2 jaar (seizoenen) meegewerkt aan een of meer (maatschappelijke) initiatieven (tabel 3.3). Het project Try-Out Sports kent de grootste deelname van verenigingen. Dit project werd ook als voorbeeld genoemd tijdens de groepsgesprekken met sportverenigingen. Het project is gericht op de doelgroep jeugd en aangezien de meeste verenigingen ook jeugdleden hebben, ligt het voor de hand dat zij aan dit project deelnemen, mits de club daartoe in staat is (zie ook paragraaf 2.2).

**Tabel 3.3 Deelname (maatschappelijke) initiatieven (% verenigingen)**

	Totaal (n=93)	Grootte			Soort sport		
		Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=36)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=17)	Individueel (n=36)
Try-Out Sports	47	23	52	64	54	59	36
Naschoolse activiteiten	22	3	12	44	43	6	11
Vakantietoernooien	18	6	12	33	31	12	8
Het project "Meedoen allochtone jeugd door sport"	16		4	39	29		14
Buurtsport	14		8	31	26	6	8
Betrokkenheid bij activiteiten van c.q. planvorming voor een combinatiefunctionaris	13	3		31	17		17
Openstellen sportparken voor wijkbewoners	9		8	17	17		3
Sportmix	2			6			3
Andere activiteiten	15	3	20	19	9	29	17
Geen enkele van de genoemde initiatieven	37	68	32	14	26	18	53

Het zijn met name de grote en de teamsportverenigingen die meewerken aan dergelijke initiatieven. De kleine verenigingen en de verenigingen die een individuele sport aanbieden

hebben minder belangstelling voor de genoemde initiatieven. Uit de groepsgesprekken blijkt dat het voor kleine verenigingen ook lastiger is om een dergelijk project te organiseren. Dikwijls is er onvoldoende kader en is er niet voldoende ruimte om een grote groep belangstellenden onderdak te bieden.

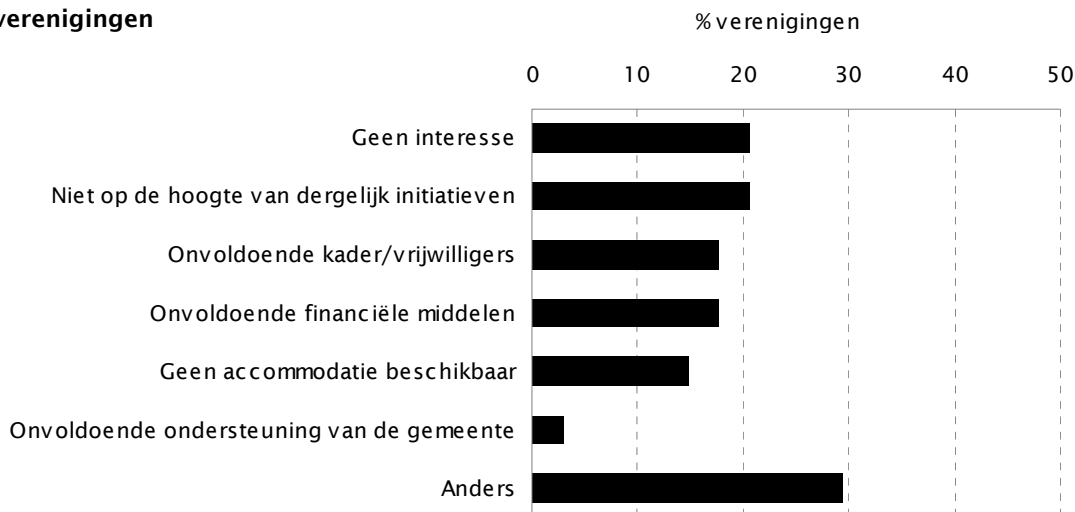
In de categorie andere activiteiten worden enkele keren schoolsport en projecten vanuit de sportbond genoemd.

Van de verenigingen die hebben deelgenomen aan dergelijke maatschappelijke initiatieven geeft 42 procent aan dat de vereniging daarbij meer ondersteuning nodig heeft. De meeste ondersteuning zouden de verenigingen willen in de vorm van begeleiding, trainers, kader, gevolgd door financiën/subsidie. Dit komt overeen met de uitkomsten van de groepsgesprekken met sportverenigingen. Daarbij komt het voorstel voor versoepeling van de randvoorwaarden voor het aanvragen van de subsidie.

Vrijwel alle verenigingen die deelnemen aan maatschappelijke initiatieven ontvangen (een vorm van) subsidie. Dit is niet geheel verwonderlijk aangezien bij de Plussubsidie voor de doelgroep jeugd deelname aan de initiatieven als voorwaarde is op genomen. Een vijfde van de verenigingen heeft de afgelopen 2 jaar gebruikgemaakt van subsidie en niet deelgenomen aan maatschappelijke initiatieven. Het zijn met name verenigingen die zich richten op ouderen en mensen met een beperking. Deze verenigingen geven aan geen interesse te hebben en dat de initiatieven niet passen bij de tak van sport en de mogelijkheden die ze als vereniging hebben.

Een derde van de verenigingen (37%) heeft aan geen enkel initiatief deelgenomen (tabel 3.3). Dit zijn met name kleine verenigingen, verenigingen die een individuele sport aanbieden en verenigingen met naar verhouding veel oudere leden (65-plus) en weinig jeugdleden (0-17 jaar). De belangrijkste redenen die de verenigingen daarvoor noemen zijn: geen interesse en het niet op de hoogte zijn van dergelijke initiatieven (figuur 3.2). Van alle clubs is ruim zeven procent niet op de hoogte van de initiatieven.

**Figuur 3.2 Redenen geen deelname maatschappelijke initiatieven van niet-deelnemende verenigingen**



Bij andere redenen om niet deel te nemen aan maatschappelijke initiatieven noemen verenigingen dat deelname aan dergelijke initiatieven niet past bij het karakter van de



vereniging of de sport (5x), dat er een ledenstop is (3x) of dat de vereniging te klein of slapende is (2x).

Iets meer dan de helft van de verenigingen (56%) heeft plannen om de komende 2 jaar deel te nemen aan dergelijke initiatieven of deze zelf te ondernemen (tabel 3.4).

**Tabel 3.4 Plannen voor deelname maatschappelijke initiatieven (% verenigingen)**

	Totaal (n=93)	Grootte			Soort sport		
		Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=36)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=17)	Individueel (n=36)
Plannen aanwezig	56	29	60	78	77	53	39
Geen plannen	20	39	20	5	17	6	33
Weet niet	24	32	20	17	6	41	28

Het zijn met name de (middel)grote verenigingen en de teamsportverenigingen die deze plannen hebben. Van de verenigingen die eerder meewerkten aan dergelijke initiatieven geeft 83 procent aan dat ze de komende 2 jaar weer plannen hebben op dit gebied. Bij de verenigingen die niet meewerkten ligt dat percentage met 9 procent beduidend lager. Van de verenigingen die niet meewerkten weet 38 procent nog niet of ze de komende 2 jaar mee gaan doen en 53 procent geeft aan geen plannen hiervoor te hebben. Het is, gezien de voorgaande cijfers, nog maar de vraag of in de komende 2 jaar het aantal verenigingen dat meedoet aan dergelijke initiatieven zal groeien ten opzicht van de afgelopen twee jaar.

### 3.3 Maatschappelijke rol van verenigingen

Tijdens de groepsgesprekken is verenigingen de vraag gesteld wat zij zelf verstaan onder de maatschappelijke rol van sportverenigingen. De gemeente ziet verenigingen graag een bijdrage leveren aan maatschappelijke doelen, zoals genoemd in de inleiding van dit rapport. Maar zien verenigingen voor zichzelf ook een rol weggelegd in dat opzicht en wordt (verplichte) deelname aan eerder genoemde maatschappelijke initiatieven door verenigingen zelf ook gezien als een maatschappelijk actieve rol?

De sportverenigingen gaven tijdens de groepsgesprekken unaniem aan dat een sportvereniging altijd een maatschappelijke functie heeft. *“Als je met een sportvereniging bezig bent creëer je samenhang. Dit bestaat uit twee dingen: een positieve uitstraling naar de omgeving en het tegengaan van zaken als obesitas.”* Met andere woorden: het is als vereniging niet mogelijk om niet maatschappelijk actief te zijn. Deze uitspraak staat dus los van het feit of verenigingen extra initiatieven ontplooiën zoals genoemd in paragraaf 3.2. Een vereniging draagt per definitie bij aan de doelstelling van de gemeente om de participatie van burgers in of via sport te vergroten. Verenigingen geven wel aan dat er een continuüm is van maatschappelijke betrokkenheid, dat loopt van minimale tot maximale betrokkenheid. Verenigingen met minimale maatschappelijke betrokkenheid staan bijvoorbeeld wel open voor nieuwe leden en houden ledenwervingsacties, maar zijn niet gericht op een specifieke doelgroep. Dit wordt toch als vorm van maatschappelijke betrokkenheid gezien, omdat verenigingen daarmee naar buiten zijn gericht. Wel wordt aangegeven dat het werven van leden ook in het eigen belang wordt gedaan. Het is voor het voortbestaan van de club van belang om nieuwe aanwas te krijgen, maar daarmee dient

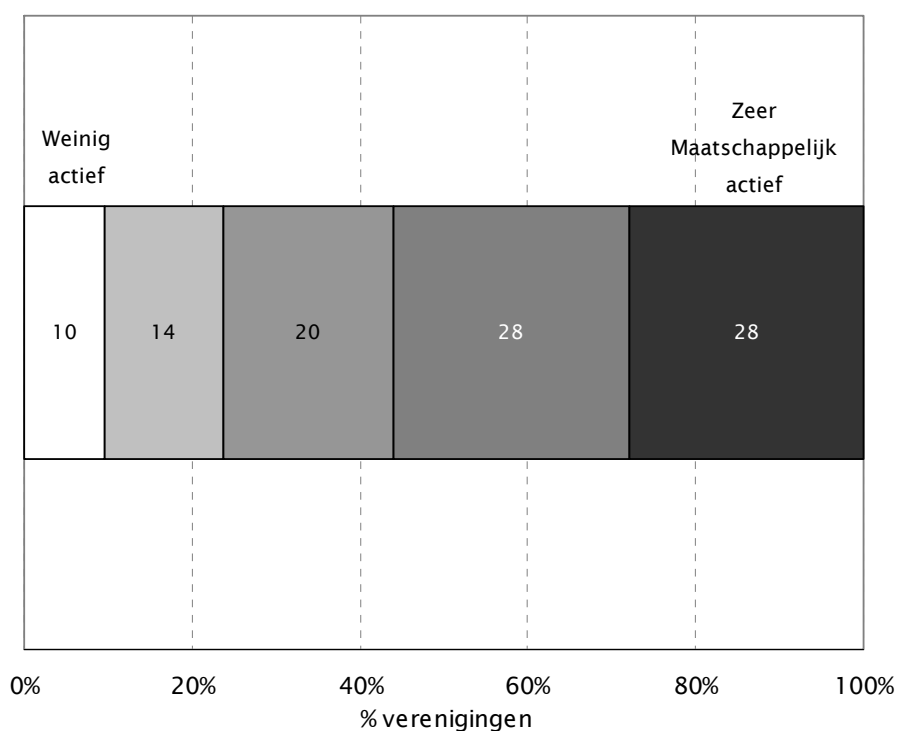
deze indirect ook de participatiedoelstelling van de gemeente. Verenigingen die iets verder op het continuüm van maatschappelijke betrokkenheid staan, richten zich bijvoorbeeld op een specifieke doelgroep bij de ledenwerving, zoals mensen met een handicap, allochtonen of ouderen.

*“Wij hebben een groot G-team dat ontzettend groeit. Belangrijk is de maatschappelijke betrokkenheid. Niet alleen het kind laten genieten, maar ook de ouders en familie. Dit kost veel energie, maar het is maatschappelijk verplicht.”*

Er wordt dan bewust actie gevoerd om een bepaalde groep aan de vereniging te binden, daarvoor worden investeringen gedaan en wordt kader vrijgemaakt. Het levert de club niet altijd een hoog rendement op, zoals in het geval van het werven van allochtone leden. Als verenigingen naast ledenwervingsacties ook deelnemen aan andere initiatieven van de gemeente (zoals de combinatiefunctionaris) of eigen projecten opzetten die wat verder afstaan van de kerntaken van de vereniging, dan schuiven zij nog verder omhoog op de ladder van maatschappelijke betrokkenheid.

In de Verenigingsmonitor is een aantal vragen opgenomen over nevenactiviteiten voor niet-leden, ledenwervingsacties, vernieuwing sportaanbod en deelname aan maatschappelijke initiatieven. Deze kunnen samen een eerste indicatie vormen voor de mate waarin sportverenigingen een maatschappelijke rol vervullen. Op basis van deze vier criteria is 10 procent van de verenigingen weinig maatschappelijk actief (figuur 3.3). Zij ondernemen geen enkele van de genoemde activiteiten. Ruim een kwart van de verenigingen (28%) is zeer maatschappelijk actief. Deze verenigingen organiseren activiteiten die openstaan voor niet-leden en ledenwervingsacties, vernieuwen hun sportaanbod en nemen deel aan maatschappelijke activiteiten. De overige verenigingen voldoen slechts aan één (14%) of meer (48%) van de genoemde criteria en zijn in meer of mindere mate maatschappelijk actief.

**Figuur 3.3 Maatschappelijk actieve verenigingen**



De verenigingen die volgens deze indeling minder maatschappelijk actief zijn, zijn vaak kleine verenigingen en verenigingen met naar verhouding veel leden van 65 jaar en ouder. De “maatschappelijk meer actieve” verenigingen zijn (middel)groot en hebben naar verhouding veel jeugdleden (0-17 jaar). Daarmee mag nog steeds niet voorbij worden gegaan aan de maatschappelijke meerwaarde die inherent is aan het verenigingsleven: het verzorgen van een aanbod van actieve vrijetijdsbesteding, van sociale binding en van maatschappelijke participatie (sport als doel).

Of verenigingen in staat zijn om een (grotere) maatschappelijke rol te vervullen hangt volgens de verenigingen af van een aantal factoren. Het beeld bestaat dat grote verenigingen veel meer oog hebben voor die rol dan de kleinere verenigingen. *”Zij voeren dit door in hun beleidsplan en hun visie en hebben dikwijls een beter bestuur, waardoor zij dit sneller oppakken. Kleinere verenigingen kunnen dit niet en hebben er het kader niet voor.”* Verenigingen geven aan dat het goed zou zijn als verenigingen de maatschappelijke taak ook in hun doelstellingen omschrijven. Deze krijgt dan een plaats en daardoor straalt de vereniging naar buiten uit dat zij die rol wil vervullen.

De volgende factoren spelen volgens verenigingen een rol bij de mate waarin sportverenigingen een meer actieve maatschappelijke rol kunnen vervullen:

- de omvang van de vereniging (groot kan meer dan klein);
- de oriëntatie van de vereniging (competitie of recreatief);
- de kosten van een sport (benodigd materiaal);
- soort sport en beschikbaarheid van eigen accommodatie (binnen of buiten; huur of eigendom);
- beschikbaarheid van kader;
- beschikbaarheid van ruimte (zaal of velden, overdag en 's avonds);
- ruimte binnen de begroting en beschikbaarheid van budget (subsidies, inkomsten uit kantine, sponsoring, etc.).

Uit de groepsgesprekken komt naar voren dat de subsidies van de gemeente een belangrijke aanvullende rol spelen bij de mate waarin verenigingen maatschappelijke betrokkenheid kunnen tonen. Dit geldt vooral voor de kleinere verenigingen en de zaalsporten. Zonder deze subsidies zijn zij niet in staat iets extra's te doen. Aan de andere kant kunnen kleinere verenigingen en bepaalde sporten (zoals wielrennen en duiken) niet aan projecten van de gemeente deelnemen, omdat zij niet aan de randvoorwaarden voor de subsidie voldoen of het project niet past bij de gehanteerde formule in de vereniging. Hierdoor lopen zij een belangrijke vorm van subsidie mis.



## 4. Accommodatiegebruik

Het beschikken over voldoende en kwalitatief goede ruimte om te kunnen sporten is voor verenigingen erg belangrijk. Het is ook één van de factoren die, volgens de verenigingen, een rol speelt bij het kunnen vervullen van een meer actieve maatschappelijke rol (zie hoofdstuk 3). In dit hoofdstuk wordt gekeken naar accommodatiebezit van de Tilburgse sportverenigingen, het huren van accommodatie(s) bij de gemeente, de tevredenheid over de gemeentelijke accommodatie en het aandeel van de huurkosten in de totale begroting.

De helft van de Tilburgse verenigingen beschikt over een eigen sportaccommodatie en kantine (tabel 4.1).

**Tabel 4.1 Accommodatiebezit (% verenigingen)**

	Totaal (n=94)	Grootte <sup>1</sup>			Soort sport			Aard van de Sport	
		Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=36)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=17)	Individueel (n=37)	Binnen- sport (n=34)	Buiten- sport <sup>2</sup> (n=57)
sportaccommodatie en kantine	50	19	56	72	57	47	43	12	72
sportaccommodatie	4	6	4	3		12	6	9	2
geen van beiden	46	75	40	25	43	41	51	79	26

Het zijn met name de (middel)grote verenigingen en de buitensportverenigingen die over een eigen sportaccommodatie met kantine beschikken. De kleine verenigingen en de binnensportverenigingen beschikken vaak over geen enkele eigen sportvoorziening.

### 4.1 Gemeentelijke accommodaties huren

Van alle verenigingen huurt 65 procent sportaccommodatie(s), -velden, -zalen of andere sportlocaties bij de gemeente (tabel 4.2). Grote verenigingen en binnensportverenigingen huren vaker sportvoorzieningen bij de gemeente dan de andere verenigingen.

De verenigingen is gevraagd het accommodatieaanbod op enkele kwaliteitsaspecten te beoordelen. Dit levert het volgende beeld op.

De verenigingen die sportvoorzieningen huren van de gemeente zijn het meest tevreden over de bereikbaarheid van de gemeentelijke accommodaties (85% van de verenigingen). Het minst tevreden zijn de verenigingen over de betaalbaarheid van de accommodaties (33% van de verenigingen is hier tevreden over). De verenigingen verschillen onderling nauwelijks van mening over de verschillende aspecten. Alleen de kleine verenigingen zijn veel beter dan de grote verenigingen te spreken over de sociale veiligheid van de accommodaties die zij huren.

<sup>1</sup> Kleine verenigingen hebben 100 leden of minder, middelgrote verenigingen hebben 101 tot en met 250 leden en grote verenigingen tellen meer dan 250 leden.

<sup>2</sup> Tot buitensport behoren ook de verenigingen die zowel binnen- als buitensport aanbieden.

**Tabel 4.2 Accommodatiegebruik gemeente (% verenigingen)**

		Totaal (n=96)	Grootte			Accommodatie bezit		Aard van de Sport	
			Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=36)	Eigen (n=53)	Geen (n=43)	Binnen- sport (n=35)	Buiten- sport (n=58)
Huren sportvoorziening gemeente		65	48	64	75	60	70	77	55
Betaalbaarheid	(zeer) tevreden	33	47	31	26	32	33	38	22
	neutraal	33	33	31	37	35	30	19	47
	(zeer) ontevreden	34	20	38	37	32	37	42	31
Beschikbaarheid	(zeer) tevreden	61	60	44	67	71	50	62	63
	neutraal	7	7	6	7	6	7	4	3
	(zeer) ontevreden	33	33	50	26	23	43	35	34
Bereikbaarheid	(zeer) tevreden	85	93	81	81	77	93	85	84
	neutraal	13	7	13	19	19	7	15	13
	(zeer) ontevreden	2		6		3			3
Sociale Veiligheid	(zeer) tevreden	65	80	75	50	53	77	76	53
	neutraal	23	13	19	31	30	17	16	31
	(zeer) ontevreden	12	7	6	19	17	7	8	16

### Huurkosten

Het percentage van de totale kosten binnen de begroting dat wordt besteed aan huur van sportaccommodatie(s) en -voorzieningen varieert van 0 tot 100 procent bij de verenigingen die accommodatie(s) huren. Gemiddeld gaat twee vijfde (38%) van de kosten van de begroting op aan huur voor sportaccommodaties (bij de verenigingen die accommodaties huren) (tabel 4.3). Bij een kwart van deze verenigingen bepalen de huurkosten minimaal de helft van de begroting.

**Tabel 4.3 Aandeel huurkosten in de begroting bij verenigingen die accommodatie huren (in procenten)**

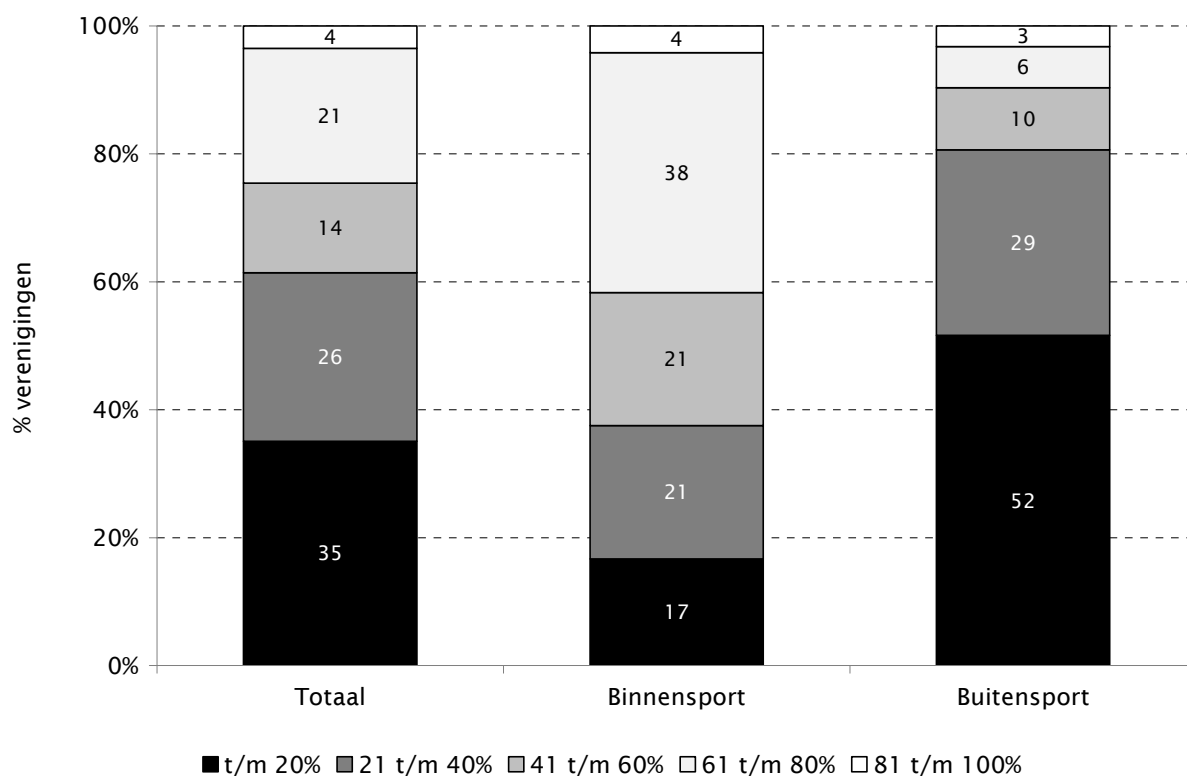
	Totaal (n=57)	Grootte			Accommodatie bezit		Aard van de Sport	
		Klein (n=15)	Middel (n=16)	Groot (n=24)	Eigen (n=29)	Geen (n=28)	Binnen- sport (n=24)	Buiten- sport (n=31)
Aandeel huurkosten	38	53	44	24	26	50	50	24

Het aandeel huurkosten in de begroting is gemiddeld hoger bij de kleine, middelgrote verenigingen, de binnensportverenigingen en de verenigingen die niet beschikken over een eigen accommodatie. Dit is niet verwonderlijk omdat juist de grote verenigingen en de buitensportverenigingen vaak over een eigen accommodatie (met kantine) beschikken en voor minder uren sportaccommodatie zullen huren.

Figuur 4.1 laat nogmaals de verschillen tussen binnen- en buitensporten zien. Bij de binnensporten heeft tweevijfde van de verenigingen (38%) te maken met een hoog aandeel huurkosten (61 tot en met 80 procent). Bij de buitensportverenigingen heeft maar 6 procent van de verenigingen te maken met een dergelijk aandeel en bij 52 procent van deze verenigingen

maken de huurkosten minder dan 20 procent uit van de begroting. In totaal zijn voor een derde van de verenigingen (35%) de huurkosten in de begroting minder dan 20 procent.

**Figuur 4.1** Verdeling aandeel huurkosten in de begroting bij verenigingen die accommodatie huren



#### Betaalbaarheid accommodaties

Dat nogal wat verenigingen niet tevreden zijn over de betaalbaarheid van de gemeentelijke accommodaties kwam ook tijdens het kringgesprek met verenigingen naar voren. De zaal- of binnensporten zijn gebonden aan de huur van zaalruimte voor de beoefening van hun tak van sport. Dikwijls hebben deze verenigingen geen mogelijkheden om eigen inkomsten te verwerven, omdat zij niet beschikken over een kantine. Dit betekent dat de huurkosten een fors deel uitmaken van de begroting van zo'n vereniging terwijl daar geen vaste inkomstenbron tegenover staat. Op inkomsten uit sponsoring kunnen zaalsporten doorgaans niet rekenen, omdat de zalen niet in eigen beheer zijn en zij bijvoorbeeld over het ophangen van (reclame)borden geen afspraken kunnen maken met ondernemers. Verenigingen die zaalsporten vertegenwoordigen zijn van mening dat de contributie die zij hun leden vragen daarom onevenredig hoog is in vergelijking tot verenigingen die hun accommodatie in eigen beheer hebben en inkomsten genereren uit de *'derde helft'* (kantine). Bij met name zaalsportverenigingen bestaat de indruk dat er daardoor te grote verschillen bestaan tussen de contributietarieven van verschillende takken van sport. Dit tast de algemene doelstelling van *'de sport betaalbaar houden voor de burger'* aan. De gemeente wordt dan ook door de verenigingen verzocht om na te denken over de vraag *'hoe het toch mogelijk is dat je in Tilburg voor volleybal bijna 3 keer zoveel moet neertellen dan voor voetbal?'*





## 5. Organisatie en beleid

Willen verenigingen een meer maatschappelijk betrokken rol spelen dan moet dit aansluiten bij hun beleid en moet hun organisatie daarvoor zijn toegerust. Voor het functioneren van sportverenigingen is kader van cruciaal belang. De kaderleden besturen de club en maken het activiteitsaanbod binnen de club mogelijk. In dit hoofdstuk komt eerst de situatie van het vrijwillig kader aan de orde gevolgd door de knelpunten die verenigingen ervaren en de ambities die zij willen verwezenlijken.

### 5.1 Kader

De Tilburgse sportverenigingen tellen gemiddeld 47 vrijwilligers (tabel 5.1). Het aantal vrijwilligers in een vereniging varieert van 0 tot 300. Het aantal betaalde medewerkers per vereniging is gemiddeld 2 (2,3), dit varieert van 0 tot 22 per vereniging. Het zijn met name de grote verenigingen waar meer betaalde medewerkers aanwezig zijn.

**Tabel 5.1 Vrijwilligers en betaalde krachten in de vereniging**

	Totaal (n=87)	Grootte			Accommodatie bezit		Aard van de Sport	
		Klein (n=29)	Middel (n=24)	Groot (n=34)	Eigen (n=47)	Geen (n=40)	Binnen- sport (n=32)	Buiten- sport (n=54)
Gemiddeld aantal vrijwilligers	47	12	28	89	68	22	24	61
% vrijwilligers op het totaal aantal leden	20	28	17	15	19	21	18	21
Gemiddeld aantal betaalde medewerkers	2	1	1	5	3	2	3	2

Het aantal vrijwilligers per vereniging loopt nogal uiteen. Het is niet verwonderlijk dat grote verenigingen, verenigingen voor buitensport en verenigingen met een eigen accommodatie over meer vrijwilligers beschikken dan de andere verenigingen. Als het aantal vrijwilligers wordt gerelateerd aan het totaal aantal leden van een vereniging ontstaat een ander beeld. Gemiddeld is per 5 leden 1 vrijwilliger actief (tabel 5.1) Bij kleine verenigingen zijn naar verhouding meer vrijwilligers actief dan in de andere verenigingen.

Drie kwart van de verenigingen (76%) geeft aan dat zij momenteel over voldoende vrijwilligers beschikt (tabel 5.2). Ondanks dat de meeste verenigingen voldoende vrijwilligers ter beschikking hebben is 72 procent van de verenigingen op zoek naar vrijwilligers. Met name de grote verenigingen en de semi-individuele verenigingen zoeken vrijwilligers. De kleine verenigingen en de individuele sporten kennen een kleiner vrijwilligerstekort in vergelijking met de andere verenigingen.

**Tabel 5.2 Kaderproblematiek (% verenigingen)**

	Totaal (n=91)	Grootte			Soort sport		
		Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=35)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=15)	Individueel (n=36)
Voldoende vrijwilligers							
Ja, we zijn niet op zoek naar vrijwilligers.	28	48	24	11	20	7	42
Ja, maar we zijn ook nog op zoek naar vrijwilligers	48	36	44	63	54	80	33
Nee	24	16	32	26	26	13	25
Voldoende trainers (Ja)	65	61	60	71	74	67	53

Twee derde van de verenigingen beschikt momenteel over voldoende trainers. Er zijn geen verschillen tussen de onderscheiden categorieën verenigingen.

## 5.2 Knelpunten

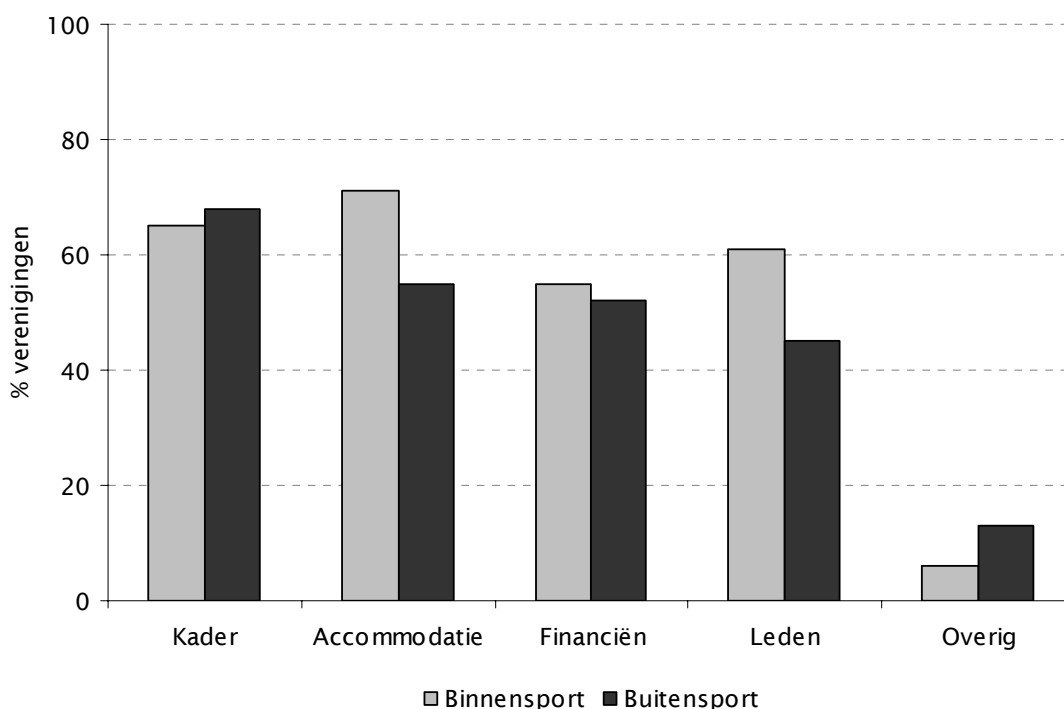
Er is één vereniging die aangeeft dat ze geen knelpunten of zorgen heeft. Het belangrijkste knelpunt voor de andere verenigingen is kader, op de voet gevolgd door de overige benoemde knelpunten (tabel 5.3).

**Tabel 5.3 Knelpunten (% verenigingen)**

	Totaal (n=91)	Grootte			Accommodatie bezit		Soort Sport		
		Klein (n=30)	Middel (n=25)	Groot (n=35)	Eigen (n=49)	Geen (n=41)	Team (n=34)	Semi- individueel (n=15)	Individueel (n=36)
Kader	66	40	76	80	71	59	82	47	58
Accommodatie	60	70	48	60	53	68	62	53	61
Financiën	54	40	56	66	63	44	68	47	42
Leden	52	67	68	29	49	56	44	80	44
Overig	11	3	16	14	8	15	6	7	17

In vergelijking met de andere verenigingen hebben teamsporten meer problemen met kader en financiën. Kleine en middelgrote verenigingen hebben meer zorgen om hun ledenbestand dan grote verenigingen. Grote verenigingen hebben naar verhouding vaker te maken met kaderproblematiek en financiële problemen. Binnensportverenigingen hebben te kampen met iets andere knelpunten/zorgen dan buitensportverenigingen (figuur 5.1) met name voor de accommodatie en leden.

Figuur 5.1 Knelpunten naar aard van de sport (% verenigingen)



### Knelpunt kader

Per knelpunt lichten verenigingen kort toe wat de aard van het probleem is. Met betrekking tot kaderproblematiek gaat het vooral om het tekort aan vrijwilligers en kader voor specifieke taken zoals trainers, scheidsrechters, begeleiders, bestuursleden en het vinden van geschikte bestuursleden en vrijwilligers. Uit de groeps gesprekken blijkt onvoldoende kader vooral een probleem te zijn wanneer extra activiteiten moeten worden georganiseerd, bijvoorbeeld kennismakingslessen voor scholieren overdag. Op die tijdstippen is het moeilijk om kader te vinden. Een andere vereniging ervaart kaderproblemen, omdat veel van hun kaderleden jeugdleden zijn en zij niet voor alles ingezet kunnen worden. Daarnaast zijn er nog wat problemen met de onderlinge communicatie en de organisatie en uitvoering van taken.

### Knelpunt accommodatie

De toelichting bij het knelpunt accommodatie loopt zeer uiteen. De belangrijkste zaken zijn: onderhoud/kwaliteit van de accommodatie, ruimtegebrek, uitbreiding/nieuwbouw en gebruik op bepaalde tijden. Maar ook de zaalcapaciteit en het niet hebben van een eigen accommodatie leidt tot problemen voor verenigingen. Dit blijkt ook uit de groeps gesprekken. In Tilburg bestaat er grote druk op de beschikbare accommodatie. Dit staat soms het organiseren van extra activiteiten in de weg. In de categorie overig wordt onzekerheid over het voortbestaan van de accommodatie aangegeven. Een punt van zorg voor de verenigingen is het heffen van parkeergelden op nieuw aan te leggen parkeerplaatsen. Een atletiekvereniging wordt daarmee getroffen. Iedere sporter (en andere burger) die parkeert moet 1 euro betalen. Als iemand iedere week 2x traint, maal aantal weken per jaar, betekent dit een extra kostenpost voor sporters. De verenigingen maken zich zorgen over de betaalbaarheid van de sport.

### Knelpunt financiën

Stijgende kosten/huurprijzen en gebrek aan sponsors zijn de belangrijkste zorgen die bij het knelpunt financiën worden genoemd. Ook in de groepsgesprekken wordt dit punt genoemd. Sponsoring speelt maar een marginale rol in de begroting. *“Het is een kwestie van gunnen, zeker in deze tijd van financiële crisis. Het wordt alleen maar moeilijker om sponsors aan te trekken.”* Voor bepaalde takken van sport, zoals wielrennen en atletiek, waar grote evenementen worden gehouden, is het iets makkelijker om sponsors te vinden. De sponsorinkomsten worden dan echter gebruikt om het evenement te organiseren en kunnen niet worden benut voor andere zaken. In iets mindere mate hebben de verenigingen zorgen over de geringe subsidie en het sluitend houden van de begroting. Het onderwerp subsidies en tarieven maakte tijdens de groepsgesprekken echter heel wat discussie los. Bij een aantal verenigingen bestaat de indruk dat er geen eerlijke verdeling van gemeentelijke gelden plaatsvindt naar sportvereniging en dat vooral de kleinere verenigingen en de zaalsporten het moeilijker hebben om hun begroting sluitend te houden.

### Knelpunt leden

Voor wat betreft het knelpunt leden maken de verenigingen zich voornamelijk zorgen over de motivatie en betrokkenheid van leden, de geringe aanwas van leden, behoud van leden en teams en de vergrijzing van het ledenbestand. Het eerste punt werd ook tijdens de groepsgesprekken genoemd. Sommige verenigingen ervaren dat het lastiger is geworden om ouders bij activiteiten te betrekken.

Overige knelpunten zijn de regelgeving van de gemeente, het contact en de samenwerking met de gemeente en de regelgeving van de overheid.

## 5.3 Beleidsambities

Meer dan de helft van de verenigingen (55%) streeft de komende 4 jaar naar een substantiële groei van het ledental (tabel 5.4). Twee vijfde van de verenigingen streeft naar een verbetering van de accommodatie, substantiële groei van het aantal vrijwilligers en het uitbouwen van sponsorgelden.

**Tabel 5.4 Ambities (% verenigingen)**

	Totaal (n=91)	Grootte			Soort sport			Accommodatie bezit	
		Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=35)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=15)	Individueel (n=36)	Eigen (n=49)	Geen (n=42)
Substantiële groei van het ledenaantal	55	52	76	43	46	73	53	59	50
Verbetering accommodatie	43	45	40	43	37	40	50	55	29
Substantiële groei van het aantal vrijwilligers	43	19	48	60	60	33	36	49	36
Uitbouwen van sponsorgelden	43	29	32	63	60	20	39	49	36

Vervolg tabel 5.4 Ambities (% verenigingen)

	Totaal (n=91)	Grootte			Soort sport			Accommodatie bezit	
		Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=35)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=15)	Individueel (n=36)	Eigen (n=49)	Geen (n=42)
Verbetering van prestatieniveau	38	32	28	51	49	33	33	41	36
Verbetering van de kwaliteit van het sporttechnisch kader	37	16	32	60	51	20	33	41	33
Verbeteren organisatiestructuur	32	10	40	46	46	13	25	35	29
Verbetering van de kwaliteit van de vrijwilligers	29	13	28	43	49	27	14	35	21
Intensiveren van de relaties/samenwerking met andere verenigingen	25	16	40	23	26	27	22	18	33
Integratie van minderheden	19	13	8	31	26	20	14	16	21
Handhaven van de huidige situatie	16	26	8	14	14	13	17	8	26
Intensiveren van de relaties/samenwerking met de buurt/wijk	14	6	16	20	23	13	3	18	10
Uitbouwen van nevenactiviteiten	11	16	12	6	14	20	3	12	10
Verbetering van de kwaliteit van het sportaanbod	7	6	8	6	6	13	6	4	10
Gericht doelgroepenbeleid (vraaggestuurd)	5		4	11	6		8	4	7
Uitbreiding van sportaanbod	5	3	8	6	6	7	6	2	10
Anders namelijk	4	6	8		3		6	2	7
Uitbreiding van het aantal betaalde krachten	1			3	3			2	

In de categorie anders noemen verenigingen het uitbreiden van de accommodatie, het streven naar een eigen accommodatie en het opzetten van een trainerspool en uitwisseling van bestuursleden.

De ambities van de verenigingen voor de komende vier jaar lopen uiteen. De grote verenigingen streven vaker dan de andere verenigingen naar het uitbouwen van de sponsorgelden en verbetering van de kwaliteit van het sporttechnisch kader. Zo houden kleine verenigingen zich in vergelijking met de andere verenigingen duidelijk minder bezig met de substantiële groei van het aantal vrijwilligers en de verbetering van de organisatiestructuur.

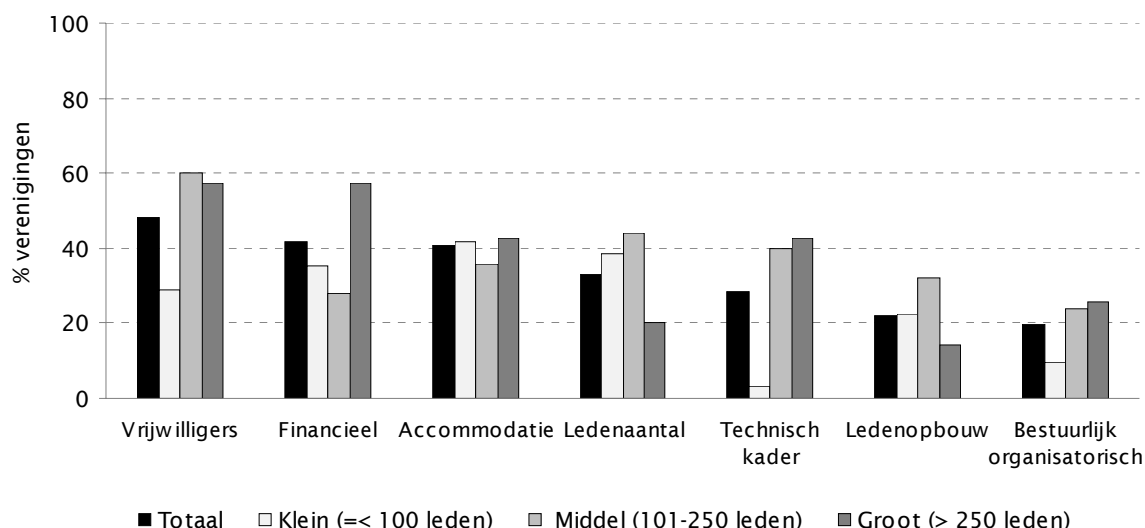
In vergelijking met de andere soorten sporten streven teamsporten vaker naar substantiële groei van het aantal vrijwilligers, het uitbouwen van sponsorgelden en het verbeteren van de kwaliteit van het sporttechnisch kader en de vrijwilligers.

Verenigingen met een eigen accommodatie streven naar verhouding vaak naar verbetering daarvan in de komende vier jaar.

Kijkend naar de maatschappelijke doelen waarbij de gemeente graag een rol ziet weggelegd voor de verenigingen (zie Hoofdstuk 1) valt op dat maar betrekkelijk weinig clubs zich de komende vier jaar willen bezighouden met de integratie van minderheden, het vervullen van een rol in de wijk of met de uitbreiding van arbeidsplaatsen. De ambities van de clubs zijn vooral gericht op het verbeteren van hun primaire proces, het aanbieden van sportmogelijkheden. Met hun groeiambitie sluiten verenigingen aan bij het vergroten van de participatie via sport.

Vrijwilligers vormen voor verenigingen het belangrijkste knelpunt bij het realiseren van hun ambities, gevolgd door financiën en accommodatie (figuur 5.2).

**Figuur 5.2 Knelpunten bij het realiseren van ambities (% verenigingen)**



Een uitsplitsing naar grootte van de vereniging laat zien dat verschillende verenigingen verschillende knelpunten ervaren. Grotere verenigingen verwachten vaker dan kleine verenigingen knelpunten ten aanzien van vrijwilligers en technisch kader. Kleinere verenigingen voorzien vaker dan de grote verenigingen problemen met het ledenaantal (figuur 5.2). Bij de teamsporten worden ook vaker dan bij de andere type sporten problemen met vrijwilligers verwacht.

## 6. Samenstelling ledenbestand

In dit hoofdstuk is gekeken naar de personen die gebruik maken van het aanbod van sportverenigingen in Tilburg. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar leeftijd en geslacht maar ook naar het type sporter. Deze gegevens maken onder meer zichtbaar in welke mate de verenigingen al voortgang hebben geboekt bij de integratie van minderheden.

### 6.1 Omvang en opbouw ledenbestand

Het gemiddelde ledental van de verenigingen in dit onderzoek bedraagt 312. Dit is het totaal van de sportende leden, niet-sportende leden en de donateurs. De twee kleinste verenigingen tellen ieder 4 leden in totaal, de grootste vereniging 1750 leden. De helft van de verenigingen heeft minder dan 160 leden.

**Tabel 6.1 Omvang Ledenbestand (% verenigingen)**

		Totaal (n=92)	Grote Semi- Individueel			Accommodatie bezit		Aard van de Sport	
			Team (n=35)	Individueel (n=16)	Individueel (n=36)	Eigen (n=50)	Geen (n=42)	Binnen- sport (n=32)	Buiten- sport (n=57)
Omvang	Klein (≤ 100 leden)	34	20	38	47	16	55	44	28
	Middel (101-250 leden)	27	29	25	25	30	24	28	26
	Groot (> 250 leden)	39	51	38	28	54	21	28	46
Verwach- ting ledental	Dalen	11	9	19	8	4	19	19	3
	Gelijk blijven	62	60	75	58	62	62	69	60
	Stijgen	27	31	6	34	34	19	12	37

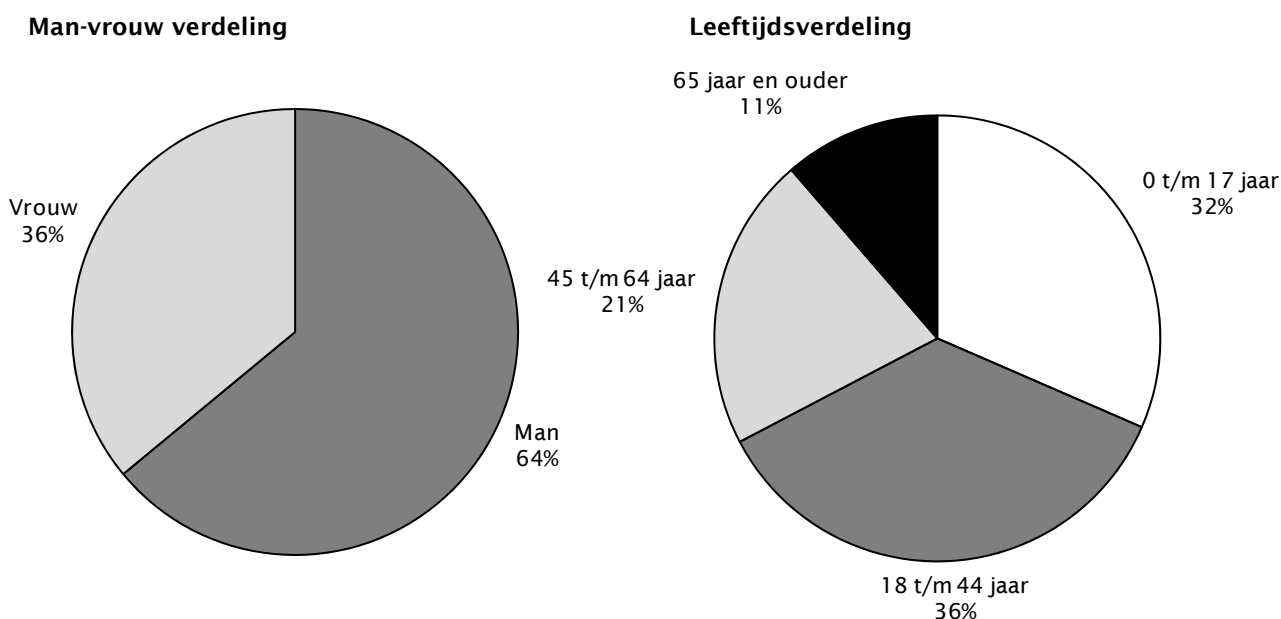
De individuele sporten worden vaker beoefend in kleine verenigingen. Het zijn met name de verenigingen met een eigen accommodatie die meer leden tellen.

Drie vijfde van de verenigingen (62%) verwacht dat komende jaar (seizoen) het ledental gelijk zal blijven (tabel 6.1), 11 procent van de verenigingen verwacht een daling. Ruim een kwart van de verenigingen verwacht het komende jaar een stijging van het ledental. Aangezien 55 procent van de verenigingen streeft naar een substantiële groei van het ledental voor de komende vier jaar (tabel 5.4) lijkt hier wel degelijk sprake van een “ambitie”. Gezien de verwacht groei is het nog maar de vraag of deze groeiambitie gerealiseerd wordt over vier jaar.

Vooral de verenigingen met een eigen accommodatie en de buitensporten verwachten een stijging van het ledental. Binnensporten verwachten vaker dan de buitensporten een daling.

De verhouding man-vrouw binnen de onderzochte verenigingen is 64 om 36 procent (figuur 6.1). Vijf verenigingen bestaan volledig uit mannen en één volledig uit vrouwen.

**Figuur 6.1 Opbouw ledenbestand**



De onderzochte verenigingen bestaan gemiddeld voor een derde uit jeugdleden tot 18 jaar en één op de tien leden is ouder dan 65 jaar (figuur 6.1).

Een vijfde van de verenigingen (19%) heeft geen jeugdleden en een kwart van de verenigingen (23%) heeft geen ouderen (65-plussers) in haar ledenbestand.

## 6.2 Type verenigingssporters

Het merendeel van de verenigingsleden wordt door de sportbestuurders getypeerd als recreatiesporter<sup>3</sup>. Teamsportverenigingen hebben naar verhouding meer prestatiesporters onder hun leden dan (semi-)individuele sporten (tabel 6.2).

**Tabel 6.2 Verhouding prestatie- en recreatiesporters binnen de vereniging**

	Totaal (n=87)	Grootte			Soort sport			Accommodatie bezit	
		Klein (n=28)	Middel (n=25)	Groot (n=34)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=15)	Individueel (n=32)	Eigen (n=48)	Geen (n=39)
% prestatiesporters	28	23	25	34	38	15	26	29	27
% recreatiesporters	72	77	75	66	62	85	74	71	73

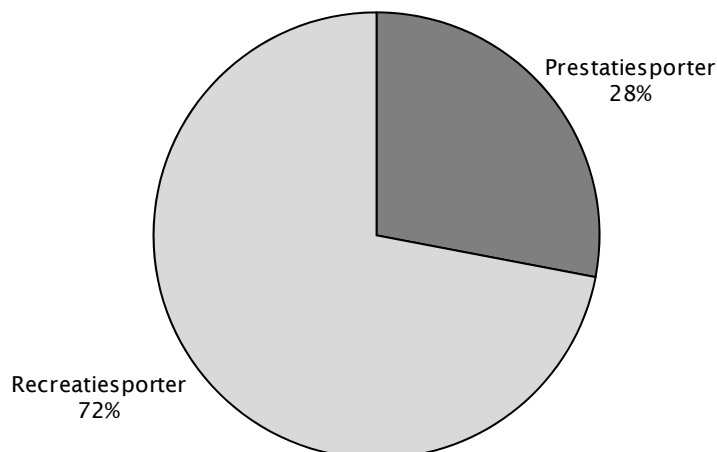
<sup>3</sup> Prestatiesporters stellen hun trainingen in dienst van het bereiken van een zo hoog mogelijke sportieve prestatie, maken eventueel deel uit van een selectie, slaan trainingen en wedstrijden zelden over. Recreatiesporters stellen het plezier tijdens het sporten voorop, geven aan de sociale contacten en gezelligheid een hogere prioriteit dan aan het behalen van sportieve prestaties, laten relatief makkelijk verstek gaan bij trainingen en wedstrijden.



Een vijfde van de verenigingen (20%) bestaat volledig uit recreatiesporters. Twee verenigingen bestaan volledig uit prestatiesporters (niet in tabel).

Verhouding prestatie-recreatiesporters binnen de verenigingen is 28 om 72 procent (figuur 6.2).

**Figuur 6.2 Type sporters**



Driekwart van de verenigingen heeft allochtone leden (tabel 6.3). Met name de (middel)grote verenigingen en de verenigingen met teamsporten hebben allochtone leden.

Het aantal allochtone leden in deze verenigingen varieert van 1 tot 244. De meeste verenigingen met allochtone leden (66%) hebben 1 tot 15 allochtone leden.

Het gemiddelde aandeel allochtone leden in het totale ledenbestand van deze verenigingen is 10 procent. Het aandeel allochtone leden in het ledenbestand varieert van 1 tot 90 procent. Een derde van de verenigingen heeft een aandeel allochtone leden dat boven de 10% ligt. Met name verenigingen die voetbal, vechtsporten, basketbal, omnisport en ijshockey aanbieden kennen een aandeel allochtone leden van meer dan 10 procent.

**Tabel 6.3 Doelgroepen (% verenigingen)**

	Totaal (n=91)	Grootte			Soort sport			Aard van de Sport	
		Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=35)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=15)	Individueel (n=36)	Binnen- sport (n=32)	Buiten- sport (n=56)
Ver. met allochtone leden	74	42	84	94	83	87	58	75	71
Ver. met leden met een beperking	51 <sup>4</sup>	50	52	50	38	43	68	43	56

<sup>4</sup> Verenigingen voor aangepast sporten zijn buiten beschouwing gelaten.

Van alle verenigingen heeft de helft (51%) leden met een handicap of chronische aandoening (tabel 6.3)<sup>5</sup>. Verenigingen met individuele sporten hebben vaker leden met een handicap en/of chronische aandoening.

Bij de meeste clubs met gehandicapte leden (57% van de verenigingen) gaat het om niet meer dan 1 tot 5 sporters. Het aantal gehandicapte sporters in een vereniging varieert van 1 tot 65.

Verenigingen hebben enkele situaties voorgelegd gekregen over de mate van betrokkenheid bij de vereniging. In tabel 6.4 staat per situatie weergegeven voor welk percentage van de verenigingen de situatie ‘grotendeels’ of ‘helemaal’ van toepassing is.

**Tabel 6.4 betrokkenheid (% verenigingen helemaal/grotendeels van toepassing)**

	Totaal (n=91)	Grootte			Soort sport		
		Klein (n=31)	Middel (n=25)	Groot (n=36)	Team (n=35)	Semi- individueel (n=17)	Individueel (n=35)
De meeste leden voelen zich sterk betrokken bij de vereniging.	66	68	48	75	77	65	64
De vereniging weet ook specifieke groepen (allochtonen, minder validen enz.) goed te bereiken	24	22	24	26	30	20	21

Tweederde van de verenigingsbestuurders geeft aan dat de leden zich sterk betrokken voelen bij de verenigingen. De verenigingen zijn echter niet goed in staat om ook specifieke groepen zoals allochtonen en minder validen te bereiken. Slechts een kwart van de verenigingen geeft aan hiertoe in staat te zijn.

<sup>5</sup> Onder gehandicapten worden verstaan mensen met een lichamelijke handicap (al dan niet rolstoelgebonden), een verstandelijke handicap of een zintuiglijke handicap (blind, slechtziend, doof en slechthorend). Bij chronische aandoeningen moet o.a. worden gedacht aan diabetes, epilepsie, astma, (ex-)hartpatiënten.

## 7. Conclusies

In dit hoofdstuk wordt teruggekeken naar de onderzoeksvragen die in de inleiding zijn geformuleerd en waar mogelijk worden conclusies geformuleerd.

### 7.1 Sportsubsidieregeling

Van de Tilburgse sportverenigingen is een redelijk groot deel goed op de hoogte van de sportsubsidiemogelijkheden (86% van de verenigingen). Van de verenigingen die op de hoogte zijn van de subsidieregelingen, maakt 85 procent daadwerkelijk gebruik van subsidie. Dit betekent dat in totaal een kwart van de verenigingen (26%) geen gebruik maakt van de sportsubsidieregeling.

Het rendement van de subsidieregeling kan worden vergroot door deze nog beter bekend te maken. Naast het feit dat verenigingen niet allemaal op de hoogte zijn van de regelingen blijkt de belangstelling/aandacht van de verenigingen zelf een belangrijke reden waarom verenigingen geen gebruikmaken van subsidieregelingen. Voor de sportstimuleringssubsidie Plussubsidie gelden deze redenen ook, maar daarbij vormen de voorwaarden ook een belangrijke belemmering voor verenigingen om geen gebruik van deze subsidie te maken.

De sportsubsidieregelingen worden vooral benut voor de doelgroep jeugd en in mindere mate voor ouderen en mensen met een beperking. Aangezien vrijwel alle verenigingen leden hebben die tot tenminste één van de genoemde doelgroepen behoren, zouden met name de aanvragen voor de Plussubsidie kunnen stijgen.

De verenigingen zijn over het algemeen tevreden over de verschillende subsidieregelingen. Ze zijn positief over de subsidiebijdrage van de gemeente, maar het bedrag mag altijd hoger. Sommige verenigingen zijn van mening dat het subsidiebedrag echt te laag is voor de doelstelling die zij willen bereiken. De verenigingen zijn wat kritisch over de aanvraag van de subsidie. Die is tijdrovend en ingewikkeld en er is onzekerheid over de hoogte van het subsidiebedrag.

Suggesties voor verbetering van de sportsubsidieregeling zijn (nog) meer bekendheid geven aan de sportsubsidieregelingen in het algemeen zodat meer verenigingen hier aandacht aan gaan besteden en daarbij meer aansluiten bij de interesse van de verenigingen. Voor de Plussubsidie dienen met name de voorwaarden duidelijk naar de verenigingen gecommuniceerd te worden, zodat meer verenigingen daar gebruik van kunnen maken.

Op basis van de verkregen informatie bestaat de indruk dat door de wijze van inrichting en de strikte naleving van de huidige sportsubsidieregeling enkele verenigingen (die maatschappelijk actief (willen) zijn) worden buitengesloten. Het zijn met name de binnensportverenigingen en kleine verenigingen die wel iets zouden willen doen, maar in vergelijking met de grotere buitensportclubs beschikken over minder armslag (geen kantine, minder kader). De beschikbaarheid over inzetbaar kader is in het algemeen een belangrijke voorwaarde om extra activiteiten te kunnen ontplooiën. Clubs lopen ook tegen andere belemmeringen aan, zoals een tekort aan accommodatie of (kostbaar) sportmateriaal. Een suggestie is om verenigingen op basis van een projectaanvraag subsidie te verlenen of verenigingen uit te nodigen om mee te doen aan projecten en daarvoor subsidie te verstrekken. Dit kan een andere invulling zijn van de Plussubsidie. Wellicht kunnen de binnensporten met extra subsidie gecompenseerd worden als zij zich in willen zetten voor maatschappelijke initiatieven.

Een andere suggestie is het tarievenbeleid (voor huur en contributies) nader te bekijken, te onderzoeken en daarbij de klachten van verenigingen meenemen.

Deze suggesties wijzen in de richting van meer maatwerk voor sportverenigingen en het kritisch blijven kijken naar de wijze van subsidietoekenning en het tarievenbeleid.

## 7.2 Maatschappelijk actieve verenigingen

De Tilburgse sportverenigingen geven aan dat een sportvereniging altijd een maatschappelijke functie heeft. Het is voor een verenigingen niet mogelijk om niet maatschappelijk actief te zijn. Een vereniging draagt dan ook per definitie bij aan de doelstelling van de gemeente om de participatie van burgers in of via sport te vergroten. Sportclubs hebben onbetwist een maatschappelijke betekenis in de vorm van zelforganisatie (actief burgerschap), het vormen van een sociale gemeenschap of 'community', het aanbieden van vrijwilligerswerk en het bieden van mogelijkheden tot actieve vrijetijdsbesteding. Een flink deel van de verenigingen is daarnaast bereid activiteiten te ontplooiën op terreinen die buiten haar primaire functie (het bieden van sportmogelijkheden) liggen.

### Maatschappelijke betrokkenheid

In totaal heeft twee derde van de verenigingen (63%) de afgelopen twee jaar (seizoenen) meegewerkt aan één of meer door de gemeente onderscheiden maatschappelijke initiatieven. De maatschappelijke initiatieven waar verenigingen aan deelnemen zijn vooral gericht op de deelname van jeugdigen. Ook de Plussubsidie (met als voorwaarde activiteit(en) voor een bepaalde doelgroep) wordt het meest aangevraagd voor de doelgroep jeugd.

Verenigingen geven aan dat er een continuüm is van maatschappelijke betrokkenheid en maatschappelijke activiteit. Een continuüm dat loopt van minimale tot maximale betrokkenheid. In de Verenigingsmonitor is een viertal activiteiten weergegeven die tezamen een indicatie voor de mate van maatschappelijke activiteit van de verenigingen kunnen vormen. Dan blijkt 10 procent van de verenigingen geen enkele van de onderscheiden (maatschappelijke) activiteiten te organiseren en 28 procent alle onderscheiden activiteiten in haar aanbod te hebben.

Verenigingen in Tilburg zijn behoorlijk maatschappelijk actief maar uitbreiding is mogelijk, zowel in het aantal verenigingen als de mate waarin en de thema's waarop verenigingen maatschappelijk actief zijn. Ook gezien het feit dat de helft van de verenigingen plannen heeft om de komende jaren deel te nemen aan maatschappelijke initiatieven en dit voor een kwart van de verenigingen nog onzeker is. De maatschappelijke initiatieven zoals die in de Verenigingsmonitor zijn weergegeven zijn vaak gericht op de doelgroep jeugd. Met initiatieven gericht op andere doelgroepen, zoals ouderen en mensen met een beperking, kunnen misschien ook andere verenigingen worden bereikt. Belangrijk punt bij het (door)ontwikkelen van maatschappelijke initiatieven is de bekendheid van deze projecten bij de verenigingen en het aansluiten bij de interesse en mogelijkheden van de sportverenigingen.

Om verenigingen te stimuleren een (grotere) rol te spelen bij maatschappelijke doelen is het wellicht mogelijk een onderscheid te maken tussen verschillende soorten verenigingen. Bijvoorbeeld verenigingen die maatschappelijk betrokken (willen) zijn extra belonen (in de vorm van subsidie, beschikbare accommodatie of andere ondersteuning, meer maatwerk) en de verenigingen die geen (grotere) maatschappelijke rol willen, niet extra belonen, maar wel blijven ondersteunen met de basissubsidie.

### **Belemmeringen**

Naast gebrek aan interesse en onbekendheid met de mogelijkheden geven verenigingen aan dat gebrek aan vrijwilligers, financiën en accommodatie een belemmering vormen om deel te nemen aan de ontwikkelde maatschappelijke initiatieven. (Onvoldoende) kader, financiën en accommodatie vormen ook de belangrijkste knelpunten in het organisatievermogen van de sportverenigingen in het algemeen en bij het realiseren van hun toekomstige ambities. Daarmee vormen deze zaken ook een belemmering voor de maatschappelijke rol die aan verenigingen wordt toegeschreven.

Kleine verenigingen hebben in vergelijking met grotere verenigingen vaak andere ambities en ervaren andere belemmeringen. Kleine en middelgrote verenigingen hebben meer dan grote verenigingen zorgen om hun ledenbestand. Grote verenigingen hebben naar verhouding vaker te maken met kaderproblematiek en financiële problemen. De grote verenigingen streven dan ook vaker naar het uitbouwen van de sponsorgelden en verbetering van de kwaliteit van het sporttechnisch kader. Kleine verenigingen houden zich in vergelijking met de andere verenigingen duidelijk minder bezig met de substantiële groei van het aantal vrijwilligers en verbetering van de organisatiestructuur, maar handhaven graag de huidige situatie. Deze verschillen in verenigingen vraagt eigenlijk om een onderscheid in behandeling en benadering van verenigingen (meer maatwerk) om uiteindelijk nog meer een maatschappelijke rol te kunnen vervullen.



## Bijlage I

**Tabel 1. Respons naar tak van sport (aantal verenigingen)**

	Aantal
Voetbal	14
Multi- of omnisport	7
Tennis	6
Gymnastiek/ Turnen	5
Volleybal	5
Aangepaste sporten	4
Paardensport	4
Schietsport	4
Korfbal	3
Schaatsen/IJssport	3
IJshockey	3
Zaalvoetbal	3
Anders, namelijk curling, motorbootvaren en Floorball	3
Badminton	2
Fietsen/ Wielrennen	2
Handbal	2
Jeu de boules/ Petanque	2
Judo	2
Roeien	2
Schaken	2
Wandelsport	2
Atletiek	1
Basketbal	1
Beachvolleybal	1
(Hand)Boogschieten	1
Bowls	1
Dans	1
Golf	1
Hardlopen/trimmen	1
Hockey	1
Honk- en softbal	1
Kanosport	1
Kegelen	1
Klimsport	1
Taekwondo	1
Tafeltennis	1
Windsurfen (wind- en kitesurfen)	1
<b>Totaal</b>	<b>96</b>





## Bijlage II

Tabel 1. Grootte vereniging en tak van sport (aantal verenigingen)

Klein (n=31)		Middel (n=25)		Groot (n=36)	
Tak van sport	Aantal	Tak van sport	Aantal	Tak van sport	Aantal
Paardensport	4	Multi- of omnisport	3	Voetbal	12
Aangepaste sporten	3	Schietsport	3	Tennis	5
Anders	2	Volleybal	3	Gymnastiek/Turnen	3
IJshockey	2	Badminton	2	Multi- of omnisport	3
Jeu de boules/Pétanque	2	Fietsen/Wielrennen	2	Volleybal	2
Schaatsen/IJssport	2	Handbal	2	Aangepaste sporten	1
Schaken	2	Anders	1	Atletiek	1
Wandelsport	2	Beachvolleybal	1	Basketbal	1
(Hand)Boogschieten	1	Honk- en softbal	1	Golf	1
Bowls	1	Klimsport	1	Hardlopen/Trimmen	1
Gymnastiek/Turnen	1	Korfbal	1	Hockey	1
Judo	1	Roeien	1	IJshockey	1
Kanosport	1	Tafeltennis	1	Judo	1
Kegelen	1	Voetbal	1	Korfbal	1
Korfbal	1	Windsurfen (wind- en kitesurfen)	1	Roeien	1
Multi- of omnisport	1	Zaalvoetbal	1	Schaatsen/IJssport	1
Schietsport	1				
Taekwondo	1				
Tennis	1				
Zaalvoetbal	1				

**Tabel 2. Bezit eigen accommodatie en tak van sport (aantal verenigingen)**

Eigen accommodatie (n=53)		Geen accommodatie (n=43)	
Tak van sport	Aantal	Tak van sport	Aantal
Voetbal	14	Volleybal	5
Tennis	5	Gymnastiek/Turnen	4
Multi- of omnisport	4	Multi- of omnisport	3
Paardensport	3	Schaatsen/IJssport	3
Schietsport	3	Aangepaste sporten	2
Aangepaste sporten	2	Anders	2
Jeu de boules/Pétanque	2	Badminton	2
Korfbal	2	IJshockey	2
Roeien	2	Schaken	2
Anders	1	Wandelsport	2
Atletiek	1	Zaalvoetbal	2
Beachvolleybal	1	Basketbal	1
Dans	1	(Hand)boogschieten	1
Fietsen/Wielrennen	1	Bowls	1
Golf	1	Fietsen/Wielrennen	1
Gymnastiek/Turnen	1	Handbal	1
Handbal	1	Hardlopen/Trimmen	1
Hockey	1	Judo	1
Honk- en softbal	1	Kegelen	1
IJshockey	1	Klimsport	1
Judo	1	Korfbal	1
Kanosport	1	Paardensport	1
Tafeltennis	1	Schietsport	1
Windsurfen (wind- en kitesurfen)	1	Taekwondo	1
Zaalvoetbal	1	Tennis	1

**Tabel 3. Binnen-/buitensport en tak van sport (aantal verenigingen)**

Binnensport (n=35)		Buitensport <sup>6</sup> (n=58)	
Tak van sport	Aantal	Tak van sport	Aantal
Volleybal	5	Voetbal	14
Gymnastiek/Turnen	5	Tennis	6
Multi- of omnisport	4	Paardensport	4
Zaalvoetbal	3	Schietsport	4
IJshockey	3	Korfbal	3
Schaken	2	Schaatsen/IJssport	3
Judo	2	Fietsen/Wielrennen	2
Badminton	2	Handbal	2
Anders	2	Jeu de boules/Pétanque	2
Aangepaste sporten	2	Roeien	2
Tafeltennis	1	Wandelsport	2
Taekwondo	1	Aangepaste sporten	1
Kegelen	1	Anders	1
Dans	1	Atletiek	1
Basketbal	1	Beachvolleybal	1
		(Hand)Boogschieten	1
		Bowls	1
		Golf	1
		Hardlopen/Trimmen	1
		Hockey	1
		Honk- en softbal	1
		Kanosport	1
		Klimsport	1
		Multi- of omnisport	1
		Windsurfen (wind- en kitesurfen)	1

<sup>6</sup> Tot buitensport behoren ook de verenigingen die zowel binnen- als buitensport aanbieden.